

Communicatie- en participatie

Samenvatting consultatie inwoners en ondernemers

Advies over communicatie en participatie in volgende fase

Deelonderzoek 7

t.b.v. het onderzoek naar scenario's fusie met Wijdmeren

Versie: 21 mei 2024

Vraag

Tijdens de politieke avond (6/3/2024) en de meningsvormende raadsvergadering (13/3) heeft de raad van Gooise Meren verzocht in de advisering aan de raad nadrukkelijk aandacht te besteden *"op welke wijze onze inwoners, ondernemers en andere organisaties betrokken kunnen worden bij een eventueel vervolgproces."*

We maken dit concreet via het uitwerken van een advies over een Communicatie- en participatieplan voor de eventuele volgende stap (de 'voorbereidingsfase'), mede gebaseerd op de input die is opgehaald bij de inwoners, bedrijven en overige organisaties.

1. Consultatie inwoners en ondernemers

Om een beeld te vormen van de wijze waarop inwoners, ondernemers en andere organisaties betrokken *kunnen* worden zijn we gestart met een ronde langs deze groepen, om in beeld te brengen hoe ze betrokken zouden *willen* worden.

Deze input voor dit deelonderzoek verzamelden we via een consultatieronde met drie onderdelen:

1. Informatieve gesprekken met inwoners-/wijkplatforms/dorpsraden; (1.1)
2. Informatieve gesprekken met ondernemersverenigingen; (1.2)
3. Digitale vragenlijst die is uitgezet via het inwonerspanel Gooise Meren spreekt; (1.3)

1.1 Samenvatting informatieve gesprekken inwoners/ wijk-platforms/dorpsraden

Aan de wijkplatforms en dorpsraden binnen onze gemeente is gevraagd hoe zij, als verbinding tussen wijk/dorp/kern en gemeente, aankijken tegen participatie en communicatie in een mogelijke volgende fase van de verkenning van een herindeling met (een deel van) de gemeente Wijdmeren.

We stelden deze doelgroep steeds vier vragen:

1. Bent u op de hoogte van de voornemens van Wijdmeren?
2. Hoe wilt u betrokken worden bij een eventueel verdere verkenning?
3. En hoe wilt u hierover geïnformeerd worden?
4. Wat wilt u verder nog meegeven?

Vraag 1: Gesprekspartners zijn op de hoogte van voornemens Wijdmeren

Vrijwel 100% van de gesprekspartners bleek op de hoogte te zijn van de voornemens van Wijdmeren.

Vraag 2: Betrokkenheid is essentieel, dialoog en vragenlijst zijn favoriet

Betrokkenheid wordt door iedereen als zeer belangrijk gezien, dat kan in hun ogen eigenlijk niet vroeg genoeg gebeuren. Dus goed dat de raad hier aandacht voor vraagt. En het wordt gewaardeerd dat we nu deze gesprekken voeren.

Het is belangrijk dat bewoners zich gehoord voelen, betrokken kunnen zijn in het proces en dat hun inbreng van invloed kan zijn. De uiteindelijke beslissing wordt door de raad genomen, waarbij zij uiteraard de mogelijkheid hebben af te wijken van de ingebrachte voorkeuren van inwoners. In dat geval moet de raad goed kunnen uitleggen dat er een andere keuze is

gemaakt. Het moet vooraf duidelijk zijn dat dit kan gebeuren, en hier moet transparant over worden gecommuniceerd.

Meerdere wijkplatforms geven aan dat ze als platform een rol voor zich zien in de communicatie vanuit de gemeente en in het faciliteren van het gesprek met inwoners via bijvoorbeeld wijkbijeenkomsten. Dat zou dan wel vragen om een uniforme aanpak in de gehele gemeente, met specifiek aandacht voor de wijken waar geen wijkplatform actief is.

Deze wijkbijeenkomsten, en eigenlijk bijeenkomsten met inwoners in het algemeen, worden door vrijwel alle aanwezigen genoemd als het belangrijkste middel om betrokkenheid van inwoners bij het vraagstuk vorm en inhoud te geven.

Een referendum wordt door vrijwel iedereen gezien als een niet passend middel, omdat er weinig nuance mogelijk is in de beantwoording van een vraag. Juist in de dialoog aangaan met inwoners zit de waarde van de betrokkenheid. Overigens wordt een enquête/vragenlijst, met ruimte voor meer vragen, ook vaak genoemd als een prima middel om inzicht te krijgen in hoe inwoners aankijken tegen dit vraagstuk. En om hun aandachtspunten/ zorgen op te halen.

Een burgerberaad wordt ook gezien als een erg zwaar middel, gezien de beperkte (verwachte) interesse voor dit vraagstuk. Maar gezien het meer interactieve karakter past dit wel beter dan een referendum.

Vraag 3: Informatievoorziening via reguliere kanalen

Een goede, tijdige en duidelijke informatievoorziening naar inwoners wordt als essentieel genoemd door alle gesprekspartners. En gezien de door hen verwachte impact en interesse bij inwoners (beide beperkt, verwachten ze) vraagt dit veel aandacht. Het is belangrijk om te laten zien wat het voor inwoners betekent. En ook als er voor inwoners niet veel verandert, wat dan de reden is om het wel/ niet te doen.

De kanalen die, naast de interactieve bijeenkomsten bij de vorige vraag, genoemd zijn door de gesprekspartners zijn de volgende: website (gemeente en wijkplatforms), social media (gemeente en wijkplatforms), nieuwsbrieven (gemeente en wijkplatforms), papieren media (kranten). Een aantal wijkplatforms heeft nog specifieke middelen beschikbaar die benut kunnen worden: hun mailbestand en wijkmagazines.

Vraag 4: Aandachtspunten voor Gooise Meren

Specifieke aandachtspunten hierbij zijn:

- Hoe worden de inwoners van wijken zonder wijkplatform bereikt? Bijvoorbeeld Bussum-Zuid, met veel inwoners.
- Hoe worden alle leeftijdsgroepen bereikt? Met name jongeren en twintigers zijn weinig betrokken bij wijkplatforms.
- Zijn er creatieve vormen te bedenken? Bijvoorbeeld via projecten op scholen
- Mogelijkheid om via een Q&A alvast potentiële vragen te beantwoorden.

Veel gesprekspartners maakten gebruik van de mogelijkheid om mee te geven dat zij het relatief vroeg vinden voor (weer) een fusie. Heeft Gooise Meren het huis al voldoende op orde?

Ze zien allemaal het belang in van een krachtige regio en het zijn van een goede buur (voor een buurgemeente in problemen).

Ook vragen ze aandacht voor een goede en objectieve informatievoorziening naar de inwoners, onder ander over het feit dat de beslissingsbevoegdheid bij de raad ligt.

Elkaar ontmoeten is in het algemeen een belangrijk aandachtspunt in deze tijd. Ook de mogelijkheid om elkaar als inwoners van beiden gemeenten te ontmoeten wordt genoemd als drempelverlagend idee.

1.2 Samenvatting informatieve gesprekken ondernemersverenigingen

Ook is contact gelegd met de verschillende ondernemersverenigingen binnen de gemeente om een eerste beeld te vormen van hoe zij, aankijken tegen participatie en communicatie in een mogelijke volgende fase van de verkenning van de herindeling van Wijdmeren. Er is bewust gekozen voor verenigingen omdat het in deze fase te vroeg is om in gesprek te gaan met individuele ondernemers.

We stelden ook deze doelgroep steeds vier vragen:

1. Bent u op de hoogte van de voornemens van Wijdmeren?
2. Hoe wilt u betrokken worden bij een eventueel verdere verkenning?
3. En hoe wilt u hierover geïnformeerd worden?
4. Wat wilt u verder nog meegeven?

Vraag 1: Beperkte bekendheid voornemens Wijdmeren

Niet alle gesprekspartners waren op de hoogte van de voornemens van Wijdmeren.

Vraag 2: Betrokkenheid op een passend moment

Waar inwoners benadrukten vroegtijdig betrokken te willen worden, geven de ondernemers aan dat betrokkenheid pas vorm en inhoud kan krijgen als er meer duidelijkheid is over de gevolgen van een eventuele fusie. Ondernemersverenigingen kunnen een rol spelen in verbinding met de ondernemers. Zij zien dan meer in een tijdige informatievoorziening aan alle betrokkenen binnen de gemeente. Overigens zijn veel ondernemers natuurlijk ook inwoner.

Qua participatie wordt niet gedacht aan referenda of burgerberaden (er zit te veel emotie omheen, vraagt meer zakelijkheid), wel aan digitale vragenlijsten en informatieve gesprekken en bijeenkomsten.

Vraag 3: Informatievoorziening via reguliere kanalen

De gemeente beschikt over prima reguliere communicatiekanalen, die ook kunnen worden ingezet in de informatievoorziening over een mogelijk fusietraject. Vanuit de ondernemers wordt aangegeven dat er weinig behoefte is voor aanvullende informatievoorziening.

Vraag 4: Aandachtspunten voor Gooise Meren

- Is de gemeente klaar voor weer een fusietraject? Is de harmonisatie eigenlijk al wel klaar?
- Leer uit vorige fusie, houdt het praktisch ('lichte samenvoeging' is goed idee), dienstverlening op orde is van groot belang
- Kwaliteit ambtenaren blijft essentieel
- Denk in kansen, economisch perspectief is er zeker (bundeling krachten)
- Zorg dat het niet opgelegd wordt, houdt regie
- Grote opgave, vraagt krachtige bestuurders

1.3 Samenvatting vragenlijst Gooise Meren spreekt

Het digitale onderzoek is uitgezet onder de 3.126 leden van Gooise Meren Spreekt. Daarnaast is er ook een open link verspreid, zodat mensen die geen lid zijn van dit panel mee konden doen. Daarnaast gaf dit de mogelijkheid om de bekendheid van Gooise Meren Spreekt te vergroten. De inwoners hebben de mogelijkheid gehad om de vragenlijst in te vullen tussen 19 april en 5 mei 2024. Er is één keer een reminder verstuurd, aan iedereen waarvan door Moventem nog geen ingevulde vragenlijst was ontvangen.

In totaal hebben 1.114 panelleden de vragenlijst volledig ingevuld. Een respons-rate van 36%. Dit percentage is lager dan recente onderzoeken over andere onderwerpen. Daarnaast hebben er 734 mensen meegedaan via de open link. Hieronder hebben we een samenvatting van de uitkomsten van Moventem opgenomen.

Vraag 1: Bekendheid met voornemen van Wijdmeren

Van de respondenten bleek 40% bekend te zijn met het voornemen van Wijdmeren om te fuseren, 37% had er iets over gehoord en 23% wist dit niet.

Vraag 2: Driekwart kiest voor digitale vragenlijst

De inzet van een online vragenlijst heeft ruimschoots de grootste voorkeur (75%), gevolgd door een referendum (31%), een burgerberaad (13%), bijeenkomsten (8%), papieren vragenlijsten (4%), persoonlijke gesprekken (2%). 1% kiest voor 'anders', 1% wil niet betrokken worden en 11% laat het over aan de gemeenteraad.

Vraag 3: Informatie via digitale nieuwsbrief of website

Van de respondenten kiest 77% voor een digitale nieuwsbrief/website als middel, gevolgd door lokale media (39%), bijeenkomsten (21%), sociale media (18%), papieren nieuwsbrief (17%) en 'anders' 2%. Eveneens 2% kiest voor niet geïnformeerd worden.

Vraag 4: Aandachtspunten voor Gooise Meren

De volgende punten worden hierbij genoemd:

- Niet opnieuw een fusie, de vorige heeft veel onrust en kosten met zich meegebracht
- Betrek betrokken burgers, neem tijd en wees transparant
- De financiële situatie van Wijdmeren is niet rooskleurig, de politiek is niet stabiel
- Zoveel mogelijk eigen identiteit bewaren
- Wees duidelijk en eerlijk over mogelijke voordelen en nadelen
- Groter is niet altijd beter
- Een fusie is een extra zware belasting voor het toch al overbelaste bestuur van Gooise Meren
- Geen fusie, Gooise Meren is al groot genoeg

2. Communicatie en participatie in de volgende fase

2.1 Schets van de volgende stap

Inhoudelijk

Indien de raad in lijn met dit voorstel besluit dat Gooise Meren beschikbaar is als mogelijke fusiepartner voor de gemeente Wijdmeren, dan zal na dit besluit een volgende stap gezet worden in de voorbereidingsfase.

Aan de hand van de kaders en de aandachtspunten die de raad bij dit besluit vaststelt, zal het college in overleg met de gemeenten Wijdmeren (en mogelijk ook Hilversum) kijken of er een eensluidend besluit genomen kan worden binnen de kaders van de drie betrokken gemeenteraden.

Vervolgens zal het college uitvoering geven aan dit besluit, door met de herindelingspartner(s) te proberen om tot een concept-herindelingsontwerp te komen. Dit ontwerp moet gedetailleerd antwoord geven op alle aspecten van de mogelijke fusie, waaronder de precieze financiële effecten op korte en lange termijn, het beleid, de inrichting van de organisatie en andere relevante aspecten. Pas op het moment dat de raad vervolgens een positief besluit neemt over het uiteindelijke herinrichtingsontwerp, start de wetgevingsfase in het kader van de Arhi.

Communicatie en participatie

Over het besluit zelf wordt alleen geïnformeerd. Bij de voorbereiding op dit besluit heeft de participatie plaatsgevonden, zoals dat beschreven is in het eerste hoofdstuk. Dit besluit geeft enkel ruimte geeft voor de volgende stap, waarin wederom participatie zal plaatsvinden.

De volgende stap waarin het concept-herindelingsontwerp wordt opgesteld, biedt de gemeente Gooise Meren dus de mogelijkheid om zelf een keuze te maken op welke wijze communicatie en participatie vorm krijgen bij het ontwikkelen van het herindelingsontwerp. Het uitwerken van een herindelingsontwerp biedt inhoudelijke aanknopingspunten en geeft duidelijkheid over de gevolgen voor inwoners in de volle breedte, wat gebruikt kan worden voor de vormgeving van communicatie en participatie.

2.2 Communicatie en participatie: de mogelijkheden op een rij

Communicatie en participatie zijn brede begrippen. Participatie gaat over gelijkwaardig samenwerken. Dat betekent dat burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties invloed uitoefenen op plannen en besluiten van de overheid. Bijvoorbeeld doordat ze meedenken, meebepalen of zichzelf organiseren om met een maatschappelijk vraagstuk aan de slag te gaan.

Een veelgebruikt hulpmiddel is de participatieladder, een hiërarchische rangschikking van participatievormen naar de mate waarin participatie ten aanzien van een maatschappelijk vraagstuk mogelijk is. De participatieladder in Gooise Meren kent de volgende treden: zelf organiseren, meebeslissen, coproductie, adviseren, raadplegen en informeren.

Zodra dat ontwerp er ligt is het mogelijk om te toetsen wat de inwoners van Gooise Meren willen. Uit de participatie blijkt dat een grote meerderheid de voorkeur geeft aan een online vragenlijst. Uit de vragenlijst van Gooise Meren Spreekt blijkt dat op de tweede plaats de voorkeur wordt gegeven aan een referendum (weliswaar met slechts 30%). Vanuit de kwalitatieve interviews is juist aangegeven dat een referendum als een te zwaar middel wordt gezien. Overigens heeft de gemeente Gooise Meren op dit moment nog geen referendum verordening. Er zijn ook andere mogelijkheden voor zo'n toetsmoment, die ook al genoemd zijn door inwoners en ondernemers, zoals bijeenkomsten over specifieke thema's.

Het is bij de volgende participatie van belang dat de inwoners kennis hebben van de consequenties van het concept-herindelingsontwerp en alle belangen die daarbij spelen. Dat vraagt om een brede communicatie.

2.3 Input voor de volgende stap

Als we kijken naar de uitkomsten van de consultatieronde dan vallen een aantal zaken op:

- Veel betrokkenen zijn reeds op de hoogte van de voornemens van Wijdmeren.
- Betrokken zien het grote belang van communicatie en participatie in een vroeg stadium.
- (Digitale) vragenlijsten genieten de voorkeur. Er is wisselend en beperkter draagvlak voor instrumenten als referendum en burgerberaad.
- Vanuit de wijkplatforms en ondernemingsverenigingen is gesuggereerd om via hen bijeenkomsten te organiseren. Bij *Gooise Meren Spreekt* werd deze optie slechts in 8% van de gevallen aangeklikt.
- De informatievoorziening moet afgewogen (voor- en nadelen), tijdig en transparant zijn, waarbij de middelen website en (digitale) nieuwsbrief de voorkeur hebben. Echter ook de 'papieren' middelen en bijeenkomsten moeten niet worden vergeten om alle doelgroepen te bereiken.
- In de aandachtspunten die men mee wil geven aan de gemeente is zowel aandacht voor kansen (gezamenlijk perspectief, economische kansen, versterken van de organisatie, leren van de vorige fusie) als risico's (financiële impact, harmonisatie vorige fusie).

Dit beeld sluit goed aan bij de (wettelijke) eisen aan en adviezen bij de Arhi-procedure om in de juiste fase de juiste middelen in te zetten om te werken aan betrokkenheid bij en draagvlak voor een mogelijke herindeling. Ook sluit dit goed aan bij de visie op communicatie en participatie van Gooise Meren en het biedt de mogelijkheid om deze visie in de praktijk te brengen.

Communicatie

In de volgende stap bij het opstellen van het concept-herinrichtingsontwerp hanteren wij de volgende uitgangspunten en doelstellingen ten aanzien van de communicatie:

- Bewustwording van het maatschappelijke vraagstuk creëren;
- Brede communicatie, gericht op het bereiken van alle relevante doelgroepen binnen de gemeente;
- Zorgen voor actuele informatie over het traject, zowel over het proces (en belangrijke beslismomenten) als de inhoud;
- Benutten van bestaande communicatiekanalen en -middelen
- Op passende wijze zorgen voor mogelijkheden tot 'wederkerigheid' (twee-zijdige communicatie).

Participatie

Ten aanzien van de participatie hanteren wij in de volgende stap bij het opstellen van het concept-herinrichtingsontwerp de volgende uitgangspunten en doelstellingen:

- Op passende wijze aansluiten bij de inhoud en impact van de keuzes in het concept-herindelingsontwerp;
- Daar waar relevant, op een passende manier participatie laten plaatsvinden bij de deelonderzoeken;
- Wanneer er participatie gaat plaatsvinden, zal de raad vooraf over de vorm en inhoud geïnformeerd worden;

2.4 Dit gaan we doen

Vanuit de bovengenoemde uitgangspunten en doelstellingen hebben wij een eerste beeld hoe wij de communicatie en participatie in ieder geval willen inrichten in de komende stap. Als tijdens de volgende fase nog andere mogelijkheden ontstaan, die in lijn zijn met onze doelstellingen en uitgangspunten, dan zullen wij die op dat moment overwegen.

Uitgebreide raadpleging op het concept-herindelingsontwerp

In het geval dat de raad besluit dat de gemeente Gooise Meren beschikbaar is als mogelijke fusiepartner voor de gemeente Wijdemeren, gaan wij de komende tijd een concept-herindelingsontwerp opstellen. Met dit ontwerp worden de komende tijd de consequenties van een mogelijke herindeling gedetailleerd inzichtelijk.

Op het moment dat dit inzichtelijk is, willen wij op een passende manier onze inwoners en ondernemers *raadplegen* over het concept-herindelingsontwerp en de bijbehorende

consequenties voor onze inwoners. Wij willen dit doen met een uitgebreide, online vragenlijst. Dit is in lijn met wat drie kwart van de ondervraagden wenselijk vindt. Wij zullen de opzet van deze vragenlijst met de raad delen, zodat vooraf duidelijk is hoe dit zal plaatsvinden.

De uitkomsten van deze raadpleging zullen wij betrekken bij onze overwegingen bij het raadsvoorstel over het vaststellen van het herindelingsontwerp. Dit ontwerp en het bijbehorende raadsvoorstel zullen ongeveer over een à anderhalf jaar gereed zijn.

Gerichte advisering op deelonderzoeken

Wij willen de participatie echter niet alleen inrichten met het raadplegen van onze inwoners en ondernemers op het moment dat het concept-herindelingsontwerp gereed is en de verschillende consequenties integraal inzichtelijk zijn. Om dit ontwerp op te stellen, zullen er verschillende (deel-)onderzoeken worden uitgevoerd. Wij zien de mogelijkheid om op basis van deze verschillende (deel-)onderzoeken op onderdelen gerichte *advisering* plaats te laten vinden.

De wijkplatforms en ondernemingsverenigingen hebben aangeboden in het vervolgproces bijeenkomsten te willen organiseren. Wij willen van dit aanbod graag gebruik maken. Op de verschillende deelonderzoeken willen wij hen vragen een expertmeeting te organiseren om ons over dat specifieke onderwerp te adviseren.

De precieze keuze voor de onderwerpen die we hiervoor willen gebruiken, kunnen wij op dit moment nog niet invullen. Dit is namelijk enerzijds afhankelijk van het besluit dat de raad van Gooise Meren neemt ten aanzien van de extra onderzoeken, maar anderzijds ook van het besluit dat de raad van onze mogelijke herindelingspartner(s) neemt.

Nadat de besluiten van de verschillende gemeenten inzichtelijk zijn en duidelijk is voor welke variant we een herinrichtingsontwerp gaan opstellen, zullen wij hiervoor een concrete planning maken. Bij deze planning zullen we duidelijk maken op welke (deel-)onderzoeken wij gerichte advisering zullen toepassen en hoe we dat inrichten.

Brede communicatie

In de komende periode zullen we breed inzetten ten aanzien van communicatie, gericht op het bereiken van alle relevante doelgroepen binnen de gemeente. We zorgen voor actuele informatie over het traject, zowel over het proces (en belangrijke beslismomenten) als de inhoud. We benutten daarbij zoveel mogelijk de bestaande communicatiekanalen en -middelen.